

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "جالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

*. Dong, Fu, Taylor, Lori L., and Mine K. Yucel, (۲۰۰۳), *Fiscal Policy and Growth*, JEL Working Paper, No.۰۳۰۱,

*.Yak, Wing, (۲۰۰۵), *Government Size and Economic Growth: Time-Series Evidence For The United Kingdom*; Econometrics Working Paper EWP۰۵۰۱, ISSN ۱۴۸۵-۶۴۴۱, January.

نقش مدیریت شهری در تحقق پذیری الگوی اقتصاد مقاومتی با تاکید بر شهرداری تهران

رسول منتظری^۱، نبی اوهانی زنوز^۲، نعمت حسین زاده^۳

Nemat.1986@yahoo.com

چکیده

باتوجه به ناموفق بودن الگوهای توسعه اقتصادی پیشنهاد شده از سوی بانک جهانی و صندوق جهانی پول (IMF) به کشورهای در حال توسعه از جمله ایران ضرورت توجه به الگوهای بومی در وضعیت شکنندگی اقتصادی و تحریم ها دو چندان شده، اقتصاد مقاومتی رویکردی است که از سوی مقام معظم رهبری در سال های اخیر تدبیر شده و باتوجه به اهمیت موضوع در این پژوهش ضمن بررسی چالش ها و فرصت های مدیریت شهری در عرصه اقتصادی و تجزیه تحلیل ابعاد رویکرد اقتصاد مقاومتی، مناسبات آن با مدیریت شهری مرور می شود که برای رسیدن به این هدف با استفاده از روش توصیفی- تحلیلی ابتدا به مفهوم و ارکان اقتصاد مقاومتی از دیدگاه رهبری و سپس به نقش های مدیریت شهری در تحقق اقتصاد مقاومتی پرداخته شد. نتایج پژوهش نشان می دهد که برای تحقق پذیری اقتصاد مقاومتی در شهرداری تهران به زیرساخت های فرهنگی- اجتماعی، سیاسی و تولید ملی نیاز است همچنین برای نقش آفرینی مدیریت شهری به ویژه شهرداری تهران در اقتصاد مقاومتی بکارگیری راهبردهای پیشنهادی با تاکید بر انجام سیاست های مشارکتی یک گام ضروری می باشد.

^۱ دانشجوی دوره دکتری اقتصاد جهانی آکادمی علوم آذربایجان

^۲ دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه خوارزمی تهران

^۳ کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "جانشها، واقعتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

واژگان کلیدی: اقتصاد مقاومتی، شگندگی اقتصادی، مدیریت شهری، شهرداری تهران

۱- مقدمه

ایران کشوری دارای تنوع آب و هوایی مختلف و پتانسیل فراوان نیروی انسانی و منابع طبیعی و شرایط مناسب از نظر توسعه اقتصادی و سیاسی در منطقه می باشد. همچنین، بروز انقلاب اسلامی ایران در سده اخیر که بدون شک یکی از مهم ترین تحولات سیاسی و اجتماعی این قرن است که شاید ابعاد مختلف آن کمتر شناخته شده است. ظهور انقلاب اسلامی ایران در فضای سیاسی و علمی عصر کنونی، معادلات جدیدی را در این عرصه ها رقم زده است. معادلاتی که هر روز ابعاد و پیچیدگی های خاصی را بروز می دهد. طبعاً نیروهای معارض با چنین دیدگاهی به همه طرق ممکن سعی در نابودی و محو چنین منظری داشته و در این راه از هیچ برنامه ای غافل نخواهند بود (ممبینی، ۱۳۹۲).

در ساختار کنونی نظام بین الملل، ایالات متحده آمریکا را می توان به عنوان کشوری یاد کرد که از ویژگی های ثبات هژمونیک (همچون تسلط در فناوری و اقتصاد پیشرفته، برخورداری از یک اقتصاد رو به رشد و حمایت قدرت سیاسی از طریق قدرت نظامی و...) برخوردار است و الگوی رفتاری آن در عرصه های سیاست خارجی توانسته مجموعه ای همسو از دولت ها را گرد هم آورد تا از منافعی که این کشور به صورت کالای عمومی و مجانی برای آنان فراهم کرده است، استفاده کنند. در فرایند سلسله مراتب قدرت خطر محتمل آن است که منافع تجدید طلبانه برخی از دولت های غیرهمسو موقعیت هژمون را به چالش و مخاطره اندازد (قوام، ۱۳۸۸). از نگاه رهبران واشنگتن و مقامات همسو با آن، جمهوری اسلامی ایران خطرناک ترین مخالفی است که ایالات متحده با آن روبرو است. در این راستا آنان بر این باوراند که روندها و فرایندهای سیاسی و امنیتی ایران ماهیتی گیج کننده داشته است و در دوره های طولانی این کشور محور انتقام مردم خاورمیانه از آمریکا بوده است. از نگاه رهبران دولت غربی، مقامات جمهوری اسلامی ایران، همواره تلاش کرده اند تا هر چیزی که آمریکا در صدد انجام آن است را بلوکه کنند، چرا که این تلاشها متعلق به ایالات متحده آمریکا بوده است (مرزبان و همکاران، ۱۳۹۳). هرچند چندین دهه هست که کشور ایران مورد تحریم های سیاسی و اقتصادی از سوی شورای امنیت قرار گرفته ولی با حصول به پتانسیل های فراوان موجود در کشور، توان خروج از این برهه تاریخی را با توجه به اتخاذ سیاست های اقتصادی و دیپلماسی هوشمندانه خواهیم داشت (آزادی، ۱۳۹۲). اما آنچه مسلم است این است که دشمنان کشور ایران بیش از هر زمان دیگری عزم خود را جزم کرده اند اراده خود را به ما تحمیل کنند تا از حقوق مسلم و آشکار خود درگذریم. بنابراین مقاومت در برابر این

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

زورگویی آشکار، نیازمند دو اصل انگیزه و برنامه مشخص است که در این میان اقتصاد مقاومتی به عنوان یک راهکار اساسی توسط مقام معظم رهبری معرفی شده است. اقتصاد مقاومتی یک رویکرد اقتصادی است که رابطه نزدیکی با انسجام ملی دارد و هماهنگی با سیاست های کلان سیاسی و امنیتی نظام اسلامی و مقاومت در برابر اقدامات تخریبی مستکبرین است تا بتواند در برابر ضربات اقتصادی تحریم ها و توطئه های گوناگون اقتصادی نظام استکبار مقاومت کرده و به توسعه و پیشرفت خود ادامه دهد و روند رو به رشد همه جانبه خود را در ابعاد ملی، منطقه ای و جهانی حفظ کند. منظور از اقتصاد مقاومتی واقعی یک اقتصاد فعال و پویاست نه یک اقتصاد منفعل وابسته، به طوری که کشور ضمن مقاومت در مقابل موانع و ناملایمات مسیر خود، روند پیشرفت پایدار خود را حفظ و ادامه دهد (عسگری، ۱۳۹۱). متأسفانه برخی اقتصاد مقاومتی را به مقاومت اقتصادی تعبیر می کنند، که این تعبیری غلط از واژه اقتصاد مقاومتی می باشد زیرا مقاومت اقتصادی متعلق به دوره ای خاص و برنامه ای کوتاه مدت می باشد، که این خود با فرمایشات رهبری تعارض دارد. ضرورت نهادینه سازی رویکرد اقتصاد مقاومتی با توجه به تحولات اقتصادی سالهای اخیر با اشاره عمیق رهبری جمهوری اسلامی ایران اهمیت دوچندان پیدا کرده که به اهم موارد فوق اشاره می شود.

۱- تحریم های اقتصادی قدرت های سرمایه داری جهانی در جهت تثبیت سلطه خود بر منافع و تامین منافع خود که به ظاهر امر با صورت قانونی و بر اساس روال و قوانین سازمان ملل می باشد اما موضع گیری های کشورمان در قبال این تحریم ها آن است که این تحریم ها نا عادلانه و غیر قانونی می باشد.

۲- رکود و کندی حرکت اقتصاد در فاصله بین شرایط موجود با روند مطلوب و شکاف موجود که معطوف به مشکلات ساختاری است وابسته به عزم ملی و مدیریت جهادی بر این مشکلات می توان غلبه یافت.

بنظر می رسد مفهوم و کارکرد سیاست های اقتصاد مقاومتی محدود به دولت نمی باشد و شامل همه سازمانها و نهادها و هر فرد، هر شغلی و مسئولیتی می شود. در این میان شهرداری ها به عنوان یکی از سازمانهای مهم و فعال در ساختار اقتصادی و اجتماعی ایران می توانند نقش بسیار مهمی در امر خطیر اقتصاد مقاومتی بر عهده داشته باشند (دانش جعفری و ملائی، ۱۳۹۲). شناخت از اقتصاد مقاومتی در سطوح اقتصاد ملی و اقتصاد شهری مورد نظر است لذا بر آن اساس و توجه به ظرفیت ها و منابع موجود و با درک عمیق از تحولات کشور و جهان، فرصت ها و تهدیداتی که پیش روی نهاد شهرداری ها در اقتصاد ایران است که قابل تعریف و دسته بندی است.

برخی از عمده ترین مشکلات شهرداری ها همچون ضعف در داشتن یک نظام و ساختار درآمدی پویا و پایدار حجم بالای فعالیت های تصدی گری و مشکل بهره وری قابل اشاره است. (همان)

پس از شناخت این مشکلات انتخاب بهترین راهبردها در دستور کار قرار گرفته و در نهایت در اجرای این راهبردها ارزیابی عملکرد و رصد برنامه ها باید مدنظر باشد. لذا به منظور اصلاح مناسب تر این فرآیند این رصد باید بطور مداوم انجام پذیرد. این کار با استفاده از تعریف کارگروه های ویژه در درون شهرداری بصورت دائمی صورت گیرد. (امیری و همکاران، ۱۳۹۰)

۲- مبانی نظری

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "جانشها، واقعتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

در مورد اقتصاد مقاومتی و تعریف آن بعضاً " پژوهش های منسجم و یکپارچه ای ارائه نشده که در مطالعه ضرورت آن و نیازها در ۱۰ نکته احصاء به شرح شکل شماره ۱ اشاره گردیده البته در این بین نمی توان از مقاله هایی هم چون "اقتصاد مقاومتی و ملزومات آن" که توسط سید حسن میرمعزی و "اقتصاد مقاومتی؛ راهکاری برای توسعه" که توسط محمد حسین حسین زاده بحرینی ارائه شده چشم پوشی کرد. که نتایج آن عبارت است از اینکه استقلال اقتصادی در ضمن امنیت اقتصادی قرار دارد بر هدف های دیگر مانند عدالت و رشد اولویت دارد و متناسب با آن برخی اصول ارزشی و راهبردی باز تعریف می شود. طبق بیانات رهبری معظم جهاد اقتصادی بر مسئولان کشور و مردم واجب و از این راه بستر مناسب برای نتیجه بخشی سیاست کلی استقلال اقتصادی و تبدیل تهدید ها به فرصت ها فراهم می شود. اقتصاد مقاومتی، اقتصادی است که مدیریت آن، مدیریتی راهبردی و همه جانبه نگر است که در صورت تحقق آن منجر به اقتصاد پایدار خواهد شد، و انتخاب بهترین مسیر و اتخاذ مناسب ترین راهبرد از وظایف اصلی یک مدیریت به ویژه در شهرداری ها می باشد، البته مردم نیز باید در این امر مهم مشارکت فعال داشته تا اقتصاد مقاومتی تحقق یابد. در این مقاله سعی بر آن شده است که به ارائه مفهومی، از اقتصاد مقاومتی پرداخته شود تا بتوان در مسیر اقتصاد مقاومتی به درستی گام برداشت و با تشخیص مسیر درست سعی در برطرف کردن موانع پیش رو برآمد، همچنین برای جلوگیری از مدیریت بخشی و جزیره ای و نگرش از بالا به پائین مسئولان و سازمان های درگیر در اداره امور شهر جهت بهبود این وضعیت و برون رفت از وضعیت فعلی می بایست با به حداقل رساندن و کاهش نقاط ضعف در امر مدیریت و در نهایت مشارکت گرای شهری، زمینه اقتصاد مقاومتی را در مدیریت شهری فراهم آورند.

شکل (۱): نکات اقتصاد مقاومتی (www.khamenei.ir)

۳- روش تحقیق

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و روش تحقیق آن توصیفی - تحلیلی است، برای جمع آوری اطلاعات و داده ها مورد نیاز از بررسی های اسنادی، مطالعات کتابخانه ای و مصاحبه، استفاده شده و در مرحله بعد به ارکان اقتصاد مقاومتی از دیدگاه رهبر

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

معظم انقلاب پرداخته شده و در نهایت به تجزیه و تحلیل اطلاعات و ارائه راهبردهایی بر نقش مدیریت شهری در تحقق پذیری اقتصاد مقاومتی و سیاست های لازم در شهرداری تهران پرداخته شده است.

۴- اقتصاد مقاومتی

مقام معظم رهبری در سال های اخیر در سخنان خود بارها بر مساله اقتصاد و جهاد اقتصادی که دشمنان در راستای مقابله با پیشرفت های جمهوری اسلامی ایران در پیش گرفته اند، تاکید کرده و راهکارهای مقابله با آن را نیز بارها گوشزد کرده اند و حتی در نامگذاری های شان برای سال ها نیز این موضوع را مدنظر قرار داده اند، به نحوی که مشاهده می کنیم در سال های اخیر سالی را به عنوان سال حرکت به سمت اصلاح الگوی مصرف، سال بعد از آن همت مضاعف، کار مضاعف و پس از آن را سال جهاد اقتصادی و امسال را به نام سال اقتصاد و فرهنگ با عزم ملی و مدیریت جهادی نامگذاری کردند. ایشان معتقدند که یکی از راه های عبور از مقطع حساس و سرنوشت ساز کنونی جدی گرفتن اقتصاد مقاومتی است. اقتصاددانان در تعریف اقتصاد مقاومتی می گویند اقتصاد مقاومتی در رویارویی و تقابل با اقتصاد وابسته و مصرف کننده قرار می گیرد، منفعل نیست و در مقابل اهداف اقتصادی سلطه ایستادگی می کند، سعی در تغییر ساختارهای اقتصادی موجود و بومی سازی آن براساس جهان بینی و اهداف دارد. پس می توان در تعریف اقتصاد مقاومتی آن را اقتصادی مقاوم در برابر شرایط گوناگون که با توجه به همه قوت ها و ضعف های داخلی و خارجی و تهدیدها و فرصت های بیرونی، سناریو سازی می کند و برای هر شرایطی برنامه ای دارد تعریف کرد، اقتصاد مقاومتی در رویارویی و تقابل با اقتصاد وابسته و مصرف کننده قرار می گیرد. اقتصاد مقاومتی تشخیص حوزه های فشار در شرایط کنونی تحریم، محدودیت ها و متعاقباً تلاش برای کنترل و بی اثر کردن و در شرایط آرمانی تبدیل چنین فشارهایی به فرصت می باشد. برای رسیدن به این هدف، باور و مشارکت همگانی و اعمال مدیریت های عقلانی و مدبرانه، پیش شرط و الزام چنین موضوعی است. اقتصاد مقاومتی، کاهش وابستگی ها و تاکید بر مزیت های تولید داخل و تلاش برای خوداتکائی می باشد. (قادری، ۱۳۹۱). به بیان دیگر استقلال نیز مانند امنیت، بعد فرهنگی، سیاسی و اقتصادی دارد اما اهمیت استقلال اقتصادی فزون تر از دیگر جنبه ها می باشد. زیرا لازمه وابستگی اقتصادی، وابستگی سیاسی و فرهنگی است و اگر استقلال اقتصادی از بین برود استقلال فرهنگی و سیاسی نیز نابود می شود (میرمعزی، ۱۳۹۰).

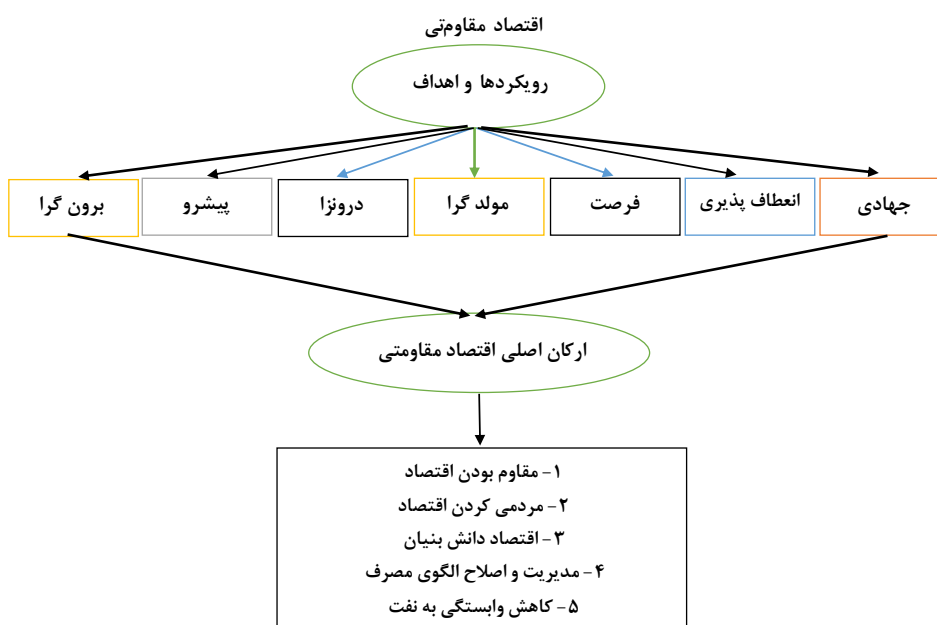
۴-۱- اقتصاد مقاومتی از دیدگاه رهبری

اقتصاد مقاومتی از دیدگاه رهبری باید در ظرف اقتصاد اسلامی تفسیر شود زیرا ایشان در بیانات متعددی بر ضرورت در نظر گرفتن مبانی ارزش ها و دستورات اسلامی در علوم اسلامی و از جمله علم اقتصاد و الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت تأکید کرده است، این نظام دارای اصول ارزشی و راهبردی ویژه مانند حاکمیت مصالح فرد و جامعه، حاکمیت اصل رقابت سالم و تعاون دولت مصالح - آزادی همراه با مسئولیت مردم در برابر هدف نظام و مصالح جامعه، تحریم ربا و اصول توزیع درآمد و ثروت

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

که چهار چوب حرکت به سمت هدف های نظام اقتصاد اسلامی را تعیین می کند. این اصول و هدف ها ثابت هستند، گرچه در وضعیت های گوناگون از جمله وضعیت تهدید اقتصادی دشمن ممکن است اولویت آنها تغییر کند. هدف غایی این نظام فراهم آوردن زمینه های اقتصادی سعادت فرد و جامعه انسانی و هدف میانی آن عدالت اقتصادی، امنیت اقتصادی و بارور ساختن استعداد های طبیعی است (میرمعزی، ۱۳۹۰: ۲۴).

۴-۲- ارکان اقتصاد مقاومتی از دیدگاه رهبر معظم انقلاب

شکل (۲): رویکردها و ارکان اقتصاد مقاومتی

الف) مقاوم بودن اقتصاد

وظیفه همه ما این است که سعی کنیم کشور را مستحکم، غیر قابل نفوذ، غیر قابل تاثیر از سوی دشمن، حفظ کنیم و نگه داریم. این یکی از اقتضائات اقتصاد مقاومتی است. در اقتصاد مقاومتی، یک رکن اساسی و مهم، مقاوم بودن اقتصاد است. اقتصاد باید مقاوم باشد؛ باید بتواند در برابر آنچه که ممکن است در معرض توطئه دشمن قرار گیرد مقاوم باشد (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۲).

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "جانشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

ب) استفاده از همه ظرفیت های مردمی و دولت

بخش خصوصی را باید کمک کرد. این که ما «اقتصاد مقاومتی» را مطرح کردیم، خوب، خود اقتصاد مقاومتی شرایطی دارد، ارکانی دارد؛ یکی از بخش هایش همین تکیه ی به مردم است؛ همین سیاست های اصل ۴۴ با تأکید و اهتمام و دقت و وسواس هر چه بیشتر باید دنبال شود؛ این جزو کارهای اساسی شماست. در بعضی از موارد، من از خود مسئولین کشور می شنوم که بخش خصوصی به خاطر کم توانی اش جلو نمی آید. خوب، باید فکری بکنید برای این که به بخش خصوصی توان بخش ی بشنود؛ حالا از طریق بانک هاست، از طریق قوانین لازم و مقررات لازم است؛ از هر طریقی که لازم است، کاری کنید که بخش خصوصی، بخش مردمی، فعال شود. بالاخره اقتصاد مقاومتی معنایش این است که ما یک اقتصادی داشته باشیم که هم روند رو به رشد اقتصادی در کشور محفوظ بماند، هم آسیب پذیری اش کاهش پیدا کند. یعنی وضع اقتصادی کشور و نظام اقتصادی جوری باشد که در مقابل ترنهای دشمنان که همیشگی و به شکل های مختلف خواهد بود، کمتر آسیب ببیند و اختلال پیدا کند. یکی از شرایطش، استفاده از همه ی ظرفیت های دولتی و مردمی است؛ هم از فکرها و اندیشه ها و راه کارهایی که صاحب نظران می دهند، استفاده کنید، هم از سرمایه ها استفاده شود. به مردم هم باید واقعاً میدان داده شود. البته در بیانات دوستان به برخی از این حوادثی که ناشی از پیگیری مفسدین اقتصادی و مفساد اقتصادی است، اشاره شد. واقعاً نمی شود ما کار اقتصادی درست و قوی بکنیم، اما با مفساد اقتصادی مبارزه نکنیم؛ این واقعاً نشدنی است. همان چند سال پیش هم که من راجع به این قضیه بحث کردم و مطالبی را به مسئولین کشور گفتم، به همین نکته توجه داشتیم، که تصور نشود ما می توانیم سرمایه گذاری مردمی و کار سالم مردمی داشته باشیم، بدون مبارزه ی با مفساد اقتصادی؛ و تصور نشود که مبارزه ی با مفساد اقتصادی موجب می شود که ما مشارکت مردم و سرمایه گذاری مردم را کم داشته باشیم؛ نه، چوناکثر کسانی که می خواهند وارد میدان اقتصادی بشوند، اهل کار سالم اند، مردمان سالمی هستند؛ حالا یکی دو نفر هم آدم های ناسالم پیدا می شوند. باید با چشم های تیز بین و دور بین مراقبت کنید که کسانی نیابند به عنوان ایجاد اشتغال و ایجاد کار و کارآفرینی تسهیلات بانکی بگیرند، اما کارآفرینی واقعی انجام نگیرد. این را باید مراقبت کنید، هم شما مراقبت کنید و هم قوه قضائیه مراقبت کند. به نظر من همکاری قوه مجریه و قوه قضائیه در اینجا یک کار بسیار لازمی است (بیانات رهبری، ۱۳۹۲).

ج) اقتصاد دانش بنیان

یکی از نقاط ضعف اقتصاد کشور پایین بودن میزان خلاقیت و نوآوری و ضعف فناوری بنگاه های اقتصادی است. در حقیقت این مسئله اقتصاد و صنعت کشور را مصرف کننده فناوری های خارجی نموده که این خود زمینه آسیب پذیری اقتصاد کشور را در برابر تحریم بیگانگان فراهم می نماید و سایر مؤلفه های اقتصاد را نیز تحت تأثیر قرار می دهد.

- اقتصاد دانش بنیان اقتصاد کمیابی منابع نیست، بلکه اقتصاد فراوانی منابع است؛ زیرا برخلاف بسیاری از منابع که هنگام مصرف مستهلک می شوند، اطلاعات و دانش، که اساس اقتصاد دانش بنیان است، می تواند بارها مصرف شود و با مصرف بیشتر در واقع رشد کند.

- در اقتصاد دانش بنیان، دانش به کالا تبدیل می شود و به فروش می رسد.

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

- اقتصاد دانش بنیان به نوعی یک اقتصاد بدون وزن است.

- در اقتصاد دانش بنیان، دانش پایگی اقتصاد وابسته به مجموعه ای از نظام ها و فرآیندهای دانش جامعه است.

- محل فعالیت در اقتصاد دانش بنیان اهمیت چندانی ندارد، زیرا با استفاده از فناوری ها و روش های مناسب، بازارها و سازمان های مجازی به وجود می آید و در خدمت فعالیت قرار می گیرد. آنچه مهم است سرعت عمل در فعالیت ها و دسترسی به کل جهان است.

- در اقتصاد دانش بنیان، مهم قابل توجهی از تولید ملی سرانه در رشته ی فعالیت های دانش پایه و دانش ساز، مانند صنایع دارای فناوری برتر، خدمات مالی و تجاری پیشرفته تر و کارآمد تر و به ویژه از فعالیت های آموزشی و پژوهشی تخصصی تولید می شود.

بنابراین از طریق اقتصاد دانش بنیان کشور می تواند با بهره وری بیشتر عوامل تولید و رفتار بهینه در اقتصاد از نظر تخصیص منابع کار عقلایی انجام دهد تا با کسب افزایش نرخ رشد تهدیدات کلان اقتصادی را به فرصت های ایده آل تبدیل نماید (بیانات رهبری، ۱۳۹۱).

د) حمایت از تولید ملی

یک رکن دیگر اقتصاد مقاومتی، حمایت از تولید ملی است؛ صنعت و کشاورزی. بالاخره حمایت از تولید ملی، آن بخش درونزای اقتصاد ماست و به این بایستی تکیه کرد. واحدهای کوچک و متوسط را فعال کنید. البته خوشبختانه واحدهای بزرگ ما فعالند، خوبند و سوددهی شان هم خوب است، اشتغالشان هم خوب است؛ عمده ی واحدهای بزرگ ما وضع شان این جور است - لذا همانطور که گفتید، محصول سیمان مان، محصول فولادمان، محصولات عمده ی مان خوب است - لیکن باید به فکر واحدهای متوسط و کوچک باشید؛ این ها خیلی مهم است، این ها در زندگی مردم تأثیرات مستقیم دارد (بیانات رهبری ، ۱۳۹۲).

ه) مدیریت منابع ارزشی

با توجه اینکه منابع ارزی محدود بوده و رابطه مستقیمی با واردات کالاهای خارجی دارد و این خود به مصرف و الگوی مصرف مربوط می شود که باید در صدد اصلاح آن شد به طوری که مردم با مصرف کردن کالاهای ایرانی و حمایت از تولید ملی ارز کمتری نیاز خواهیم داشت که با آن کالاهای خارجی را وارد کشور کنیم البته تولید کنندگان نیز نقش مهمی در این پرسه دارند آنها نیز با تولید کالاهای با کیفیت مناسب با نیازها و خواسته های مردم می توانند خود، ترقیب کننده مصرف کالای ایرانی باشند. مقام معظم رهبری در این باره می فرمایند: مسئله ی منابع ارزی هم مسئله ی مهمی است؛ روی این مسئله دقت کنید، خیلی باید کار کنید. واقعاً باید منابع ارزی را درست مدیریت کرد. به هر حال در منابع ارزی باید مدیریت دقیق باشد. (بیانات رهبری ، ۱۳۹۲).

ی) مدیریت مصرف

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "جانشها، واقعتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

یک مسئله هم در اقتصاد مقاومتی، مدیریت مصرف است. مصرف هم باید مدیریت شود. این قضیه ی اسراف و زیاده روی، قضیه ی مهمی در کشور است. خب، حالا چگونه باید جلوی اسراف را گرفت؟ فرهنگ سازی هم لازم است، اقدام علمی هم لازم است. فرهنگ سازی اش بیشتر به عهده ی رسانه هاست. واقعاً در زمینه، هم صدا و سیما در درجه اول و بیش از همه مسئولیت دارد، هم دستگاه های دیگر مسئولیت دارند. باید فرهنگ سازی کنید. ما یک ملت مسلمان علاقه مند به مفاهیم اسلامی هستیم، این قدر در اسلام اسراف منع شده، و ما متأسفانه در زندگی مان اهل اسرافیم. بخش عملیاتی اش هم به نظر من از خود دولت باید آغاز شود. در گزارش های شماها من خواندم، حالا هم بعضی از دوستان اظهار کردند که دولت در صدد صرفه جوئی است و می خواهد صرفه جوئی کند؛ بسیار خوب، این لازم است؛ این را جدی بگیرید. دولت خودش یک مصرف کننده ی بسیار بزرگی است. شما از بنزین بگیرید تا وسایل گوناگون، یک مصرف کننده ی بزرگ، دولت است. حقیقتاً در کار مصرف، صرفه جوئی کنید. صرفه جوئی، چیز بسیار لازم و مهمی است. به مصرف تولیدات داخلی هم اهمیت بدهید. در دستگاه شما، در وزارتخانه ی شما، اگر کار جدیدی انجام می گیرد، اگر چیز جدیدی خریده می شود، اگر همین اقلام روزمره ای که مورد نیاز وزارتخانه است، تهیه می شود، سعی کنید همه اش از داخل باشد؛ اصرار بر این داشته باشید؛ خود این، یک قدم خیلی بزرگی می شود. اصلاً ممنوع کنید و بگوئید هیچ کس حق ندارد در این وزارتخانه جنس خارجی مصرف کند. به نظر من این ها می تواند کمک کند. (بیانات رهبری، ۱۳۹۲).

(و) کاهش وابستگی به نفت

متغیری که در اقتصاد ایران نقش مهمی داشته و بر تورم اثر گذار است درآمد نفتی می باشد به دلیل تبدیل ارز حاصل از نفت به ریال تأمین بخشی از مخارج دولت این متغیر نقش تأثیر گذاری بر تورم دارد؛ البته تنها آن بخش از درآمد نفتی که مازاد بر نیازهای وارداتی بوده و وارد حساب ذخیره ارزی نشود (شاهمرادی، صارمی، ۹۱). یکی از راههای مقاوم نمودن اقتصاد کاهش وابستگی به نفت است که با صادرات غیر نفتی می توان به این منظور دست یافت و دشمن که با هدف قرار دادن نفت و تحریم نمودن آن سعی در به فشار گذاشتن دولت و قبول خواسته های نامعقول خود را دارد ناکام گذاشت، دولت با تقویت زیر ساخت های کشور و حمایت از صنایع کوچک و زود بازده می تواند به این مهم دست یابد.

۵- نقش دولت و شهرداری در اقتصاد مقاومتی

در این بخش به بررسی نقش دولت در شکل گیری اقتصاد مقاومتی اشاره می کنیم. دولت با ایجاد بستر مناسب اقتصادی برای تولید و تولید کننده و امنیت فضای کسب و کار و ایجاد شرایط رقابت بین تولید کنندگان داخلی و افزایش کیفیت محصولات و نیز حمایت از تولید کنندگان در برابر نوسانات نرخ ارز و شوکهای اقتصادی می توان در ایجاد بستری مناسب برای فعالیت های اقتصاد، حامی و موتور محرک باشد. یکی از وظایف دولت ایجاد امنیت اقتصادی می باشد، امنیت اقتصادی از دیدگاه کلان به معنای وجود ثبات و اطمینان و عدم خطر نسبت به فعالیت های اقتصادی و اموال و ثروت های جامعه است، که به دو دسته ی داخلی و خارجی تقسیم می شوند، از دیگر وظایف دولت حمایت از اقشار کم درآمد و فقیر جامعه می باشد که به دو صورت پرداخت نقدی یا کالایی صورت می گیرد و در نهایت دولت با کنترل تورم می تواند زمینه اقتصاد مقاوم را فراهم

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

نماید، اما شهرداری ها به عنوان یکی از ارگانها و نهادهای تاثیر گذار در امور شهری و شهروندان نقش مهم و تاثیر گذار در اجرای اقتصاد مقاومتی را دارد که با مدیریت دقیق و کارآمد در راستای تحقق این رویکرد می تواند نقش اساسی داشته باشد.

۶- ارزیابی اقتصاد مقاومتی و نقش شهرداری ها در بهبود این رویکرد

در ادامه به بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدهای کشور در حالت کلی و انطباق آن در مقیاس شهری و راه کارهای شهرداری های جهت بهبود این وضعیت پرداخته خواهد شد:

الف- نقاط قوت

جامعه جوان و وجود منابع انسانی پویا، با استعداد (شهرداری ها می توانند با بکارگیری افراد با استعداد سعی در افزایش بهره وری در شهرداری ها می نماید)

برخورداری کشور از ذخایر غنی هیدروکربورنی و وسعت سرزمینی، وجود تنوع اقلیمی و اکوسیستم های گوناگون وجود میراث کهن و با ارزش تاریخی، فرهنگی و طبیعی برای گسترش خدمات گردشگری اکوتوریست و توریست فرهنگی (شهرداری ها می توانند با ارائه خدمات با کیفیت تر موجب گسترش این صنعت و ارز آوری به داخل کشور شوند)

ظرفیت های بالقوه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در کشور (شهرداری ها می توانند با شناسایی ظرفیت ها و پتانسیل های آنها سعی در شکوفاسازی این استعدادها در زمینه های مختلف نمایند)

ب- نقاط ضعف

سیستم دیوان سالاری ناکارآمد و ضعیف و عدم وجود سیستم های مدیریت نوین و متناسب با نیازها و شرایط جامعه (شهرداری ها می توانند با مکانیزه نمودن سیستم اداری سعی در بهبود روند ارائه خدمات و افزایش کیفیت در ارائه این خدمات نمایند)

ساختار نامتعادل بازار کار و نرخ بالای بیکاری (شهرداری ها می توانند با گسترش سطح فعالیت های خود با توجه به توسعه شهر نشینی سطح اشتغال و تولید را افزایش دهند)

کاهش قدرت خرید گروه های متوسط و کم درآمد و فاصله زیاد و توزیع نامتعادل درآمد بین گروه های درآمدی جامعه (شهرداری ها می توانند با ارائه خدمات بالاتر در مناطق فقیرتر رفاه نسبی بالاتری را نصیب افراد با درآمدهای پایین تر نمایند)

بهره وری پائین نیروی کار، سرمایه و کل عوامل تولید ملی (شهرداری ها با تخصیص بهینه تر منابع می توانند موجب افزایش سطح بهره وری و کارایی عوامل تولید گردند)

وابستگی دولت به درآمدهای نفتی و عدم تبدیل ذخایر ملی به سرمایه های در گردش برای توسعه ملی (شهرداری ها می توانند با گسترش سطح خدمات و افزایش درآمدهای خود سعی در گسترش زیرساخت های شهری نمایند تا بدین طریق دولت را از انجام دادن و هزینه نمودن جهت اجرای این طرح ها فارغ نمایند)

تمرکز و انحصار اقتصاد دولتی و سهم پائین بخش های غیر دولتی در اقتصاد ملی (شهرداری ها می توانند با فراهم نمودن زمینه های لازم در بخش های انحصاری موجب شکسته شدن انحصار این بازارها گردند)

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

عدم تعادل در پهنه سرزمین و نابرابری توسعه در استقرار جمعیت و فعال کشور (شهرداری‌ها می‌توانند با بهبود وضعیت ارائه خدمات شهری در حجم بالا و کیفیت بالاتر در نقاط مختلف؛ موجب گردند که استقرار جمعیت در کشور یکنواخت‌تر گردد).

ج- فرصت‌ها

تقاضای کشورهای منطقه برای نیروهای متخصص و تحصیل کرده جوان ایران (گسترش سهم افراد متخصص از شهرداری‌های کشور جهت مشارکت در گسترش زیرساخت‌های شهری در سایر کشورها)
تقاضای جهانی در رابطه با گردشگری (گسترش کیفیت و تنوع در ارائه خدمات توسط شهرداری‌ها جهت جذب گردشگران)
آثار تاریخی مناسب فرهنگی و قابلیت صدور کالاهای فرهنگی به فرای مرزها (گسترش فعالیت شهرداری‌ها در زمینه‌های فرهنگی)

د- تهدیدات

ممانعت کشورهای صاحب فن‌آوری از انتقال آن به داخل و وابستگی تکنولوژیکی کشور (و ورود و سرمایه‌گذاری شهرداری‌ها در علوم دانش بنیان)
سرمایه‌گذاری کشورهای پیشرفته در جذب نیروی انسانی متخصص ایرانی و فرار سرمایه‌ها (ایجاد زمینه‌های سرمایه‌گذاری با سود مناسب جهت جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی) در نهایت به بررسی نقش شهرداری‌ها در تبیین اقتصاد مقاومتی پرداخته می‌شود.

۷- نقش شهرداری‌ها در تحقق اقتصاد مقاومتی

۷-۱- مقاوم بودن اقتصاد

مقاوم بودن اقتصاد اشاره دارد بر اینکه تهدیدات دشمن از منظرهای مختلفی از جمله سیاسی و اقتصادی نتواند تاثیر بسزایی بر زندگی مردم داشته باشد و به عبارت دیگر شکنندگی اقتصادی را باید در حوزه شهری به نوعی پوشش داده شود.

۷-۲- استفاده از همهی ظرفیت‌های دولتی و مردمی

به کارگیری ظرفیت‌های مازاد و هدر رفته است به گونه‌ای که نقش شهرداری‌ها هم به طور محسوس حس شود و شهرداری‌ها که در گذشته تنها نقش خدماتی را بر عهده داشتند با ورد به بخش تولید بتوانند تولید ملی را شکوفا سازند. و بانقش فرهنگی و اجتماعی و حمایت از بخش تولید ملی موجبات شکوفایی و به نوعی باعث رونق اقتصادی شوند.

۷-۳- مدیریت منابع ارزی

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

شهرداری‌ها در این زمینه می‌توانند با استفاده از متخصصان داخلی و تولیدات ملی در عدم هدر رفت منابع ارزی خودداری نمایند.

۷-۴- مدیریت و اصلاح الگوی مصرف

با حمایت شهرداری‌ها از تولیدات داخلی به مصرف داخلی اهمیت داده شود. این امر موجب می‌گردد. تولید کنندگان به اصلاح بخشی از نحوه مصرف و فرهنگ سازی در بین شهروندان می‌تواند الگوی مناسبی را در تحقق اقتصاد مقاومتی را در حوزه شهری ارائه نماید.

۸- یافته های پژوهش

۸-۱- زیرساخت های لازم برای تحقق اقتصاد مقاومتی

برای تحقق اقتصاد مقاومتی و الگوهای آن به زیرساخت هایی نیاز است از جمله:

الف) زیرساخت های فرهنگی: این زیرساخت ها شامل فرهنگ سازی و ویژگی های نیروهای جهادی در فرهنگ عمومی، آگاه سازی و گفتمان سازی پیرامون اولویت های اقتصادی توسط نهادهای فرهنگی - رسانه ای، شفافیت و عدالت در اطلاع رسانی شرایط و فرصت ها، فرهنگ سازی مصرف و استحکام معنویت و روح ایمان و تدین در جامعه هستند.

ب) زیرساخت های سیاسی - اجتماعی: اعتماد مسئولان به جوانان و بسترسازی برای ورود آنها به عرصه های کلان کار و پیشرفت، حفظ اتحاد و انسجام ملی و دوری کشور و افکار عمومی از مسائل حاشیه ای و فرعی، از جمله زیرساخت های سیاسی - اجتماعی لازم جهت تحقق اقتصاد مقاومتی هستند.

پ) زیرساخت های تحقق تولید ملی: زیرساخت های تحقق تولید ملی از دیگر زیرساخت های اقتصاد مقاومتی هستند که از جمله آنها به رفع موانع تحقق تولید ملی، مبارزه با مفاسد اقتصادی - اعتماد سازی برای فعالیت اقتصادی، قانون گذاری حمایتی، فرهنگ سازی در حوزه تولید ملی و مصرف داخلی و ایجاد حس امنیت (برای دولت، سرمایه گذاری، کارگر) می‌گردد (تراب زاده جهرمی و همکاران، ۲۰:۱۳۹۲).

۸-۲- راهبردهای نقش مدیریت شهری در تحقق پذیری اقتصاد مقاومتی

از جمله راهبردهای کارآمد و اساسی که در تحقق اقتصاد مقاومتی در مدیریت شهری از جمله در شهرداری تهران می‌تواند کارساز و مفید باشد به شرح جدول ذیل است:

جدول (۱): راهبردهای نقش مدیریت شهری در تحقق پذیری اقتصاد مقاومتی

سیاست ها و اقدامات لازم	راهبردهای نقش آفرینی مدیریت شهری در تحقق اقتصاد مقاومتی	ردیف
-------------------------	---	------

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "جانشها، واقعتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

<p>۱ - بهسازی زیرساختهای شهری متناسب با نیازهای مراکز کسب و کار</p> <p>- حمایت از توسعه زیرساختهای در شهر</p> <p>- افزایش جذابیتهای محیطی شهر به منظور افزایش تمایل سرمایه گذاران داخلی و خارجی</p> <p>- افزایش فعالیتهای بهسازی و نوسازی شهری از سطح محلات مسکونی به عرصه های کار و فعالیت</p>	<p>توسعه زیرساختهای شهری و ارتقاء کیفیت محیطی</p>	<p>۱</p>
<p>۲ - کمک به توسعه برنامه های کارآموزی و مهارت آموزی دانش آموختگان آموزش عالی</p> <p>- تجهیز فرهنگستان ها و خانه های فرهنگ محلات در زمینه های آموزش های حرفه ای و کار آفرینی</p> <p>- حمایت از توسعه برنامه های آموزش حرفه ای توسط بخش خصوصی</p> <p>- حمایت از توسعه رشته های دانشگاهی متناسب با نیاز شهرداری ها مبنی بر ضرورتهای ارتقاء بخش کسب و کار شهر و رونق اقتصاد شهری</p>	<p>آموزش نیروی کار محلی (آموزش عالی و حرفه ای به منظور ورود به بازار کار ملی و بین المللی)</p>	<p>۲</p>
<p>۳ - یکپارچه سازی برنامه های اقتصادی با برنامه های کاربری اراضی شهر</p> <p>- تدوین برنامه استراتژیک توسعه اقتصادی شهر</p>	<p>نقش آفرینی فعال در عرصه برنامه ریزی توسعه اقتصادی در شهر</p>	<p>۳</p>
<p>۴ - پیگیری برنامه های پایدارسازی درآمدهای شهرداری</p> <p>- مدیریت بهینه هزینه ها</p> <p>- ایجاد صندوق ذخیره شهری</p> <p>- ارتقاء شفافیت مالی</p>	<p>افزایش ثبات نظام مالی و درآمدی شهرداری</p>	<p>۴</p>
<p>۵ - حمایت از فعالان اقتصادی و مشارکت در تولید و اجرای سیاست</p> <p>- تجهیز مراکز عرضه کالای وابسته در زمینه معرفی و عرضه محصولات با کیفیت داخلی</p>	<p>ارتقاء نظام معرفی و توزیع محصولات تولید داخل</p>	<p>۵</p>
<p>۶ - عرضه تسهیلات کارآفرینی شهری</p>	<p>توسعه برنامه های کارآفرینی و برندسازی</p>	<p>۶</p>

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "جالشها، واقعتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

	شهری	- توسعه بازارچه های خود اشتغالی با اولویت تولید کنندگان کوچک
۷	ارتقاء سطح مشارکت زنان در تولید ملی	ارتقاء برنامه های آموزشی و توانمند سازی زنان
۸	مقررات زدایی و اصلاحات نهادی در حوزه مدیریت شهری بارویکرد تمرکز زدایی و حذف بروکراسی در فرایند کسب و کار شهری	- ارتقاء سطح خدمات الکترونیک شهرداری - تکمیل برنامه واگذاری شرکتها و سازمانهای تابعه شهرداری - واگذاری و برون سپاری بخشی از خدمات و تصدی های شهرداری - تسهیل صدور مجوزها در شهر (مجوزهای ساخت، تغییر کاربری اراضی، شروع کسب و کار... با در نظر گرفتن اثرات جانبی مربوطه)
۹	توسعه فرصت های فرهنگی، گردشگری و هنری	- برگزاری جشنواره ها با جهت گیری جذب گردشگران داخلی و خارجی - حمایت از توسعه فضاهای گردشگری، فرهنگی و هنری با استانداردهای بین المللی.
۱۰	حمایت از خدمات فنی و مهندسی داخلی و صادرات آن	- اولویت بخشی به خرید خدمات فنی و مهندسی از شرکت های داخلی - مساعدت در برگزاری نمایشگاه های فنی و مهندسی و توانمندسازی تولیدات داخلی
۱۱	توسعه برنامه های نو آوری و خلاقیت شهری	- حمایت از توسعه پارک های علم و فناوری - اعمال معافیت برای شرکت های دانش بنیان
۱۲	فرهنگ سازی و آموزش شهروندی در زمینه توسعه ملی	- تبلیغات و اطلاع رسانی در زمینه علل ضرورت استفاده از محصولات تولید داخل - فرهنگ سازی و آموزش شهروندی در زمینه ضرورت مشارکت همگانی در توسعه اقتصادی

مأخذ: (یافته های پژوهش، هاشمی، ۱۳۹۱)

نتیجه گیری

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

هدف اقتصاد سرمایه داری انحصار کشورهای صاحب منابع است بخصوص کشوری مانند ایران که دارای استقلال ملی و منابع متعدد انرژی و ذخایر زیرزمینی است، از طرفی عدم ساختار مناسب اقتصادی و تهدیدات و تحریم های چندین ساله اخیر موجب شکستگی اقتصاد کشور و برخی تبعات حاصل از آن شده که برای ترمیم و بهبود اوضاع، اقتصاد مقاومتی رویکردی است که توسط مقام معظم رهبری برای بیرون رفت از وضعیت فعلی مطرح شده است. ایشان ارکان اقتصاد مقاومتی را مقاوم بودن اقتصاد، استفاده از همه ظرفیت های مردم، حمایت از تولید ملی، مدیریت جهادی منابع ارزشی، مدیریت مصرف و کاهش وابستگی به درآمد نفتی عنوان کردند پس نباید از نقش دولت با مشارکت مردم در اقتصاد مقاومتی غافل شد. شهرداری ها می توانند با انعطاف پذیری و مدیریت یکپارچه گامی موثر در تحقق اقتصاد مقاومتی بردارند و شهروندان نیز با تغییر الگوی مصرفی در تحقق اقتصاد مقاومتی کوشش نمایند لذا برای تحقق پذیری اقتصاد مقاومتی در شهرداری تهران به زیرساخت های فرهنگی - اجتماعی، سیاسی و ملی نیاز است و همچنین برای نقش آفرینی مدیریت شهری به ویژه شهرداری تهران در اقتصاد مقاومتی انجام سیاست های مشارکتی یک گام ضروری می باشد.

منابع

- آزادی، عباس، آزادی، فرهاد، اسماعیلی، جواد، ۱۳۹۲، تحریم و بخش آسیب پذیر آن در ایران، کنفرانس بین المللی اقتصاد در شرایط تحریم، مازندران، بابلسر، ۳۱ شهریور.
- امیری، میثم، بذرافشان، حسین، ۱۳۹۰، جهان اقتصادی با تاکید بر نقش شهرداری در تحقق آن، مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران، گروه پژوهش راهبردی.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت، جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت های دانش بنیان، دانشجویان، کارگزاران و کارآفرینان سراسر کشور، ۱۳۹۱، ۱۳۹۲
- دانش جعفری، داود، فرجی ملائی، امین، ۱۳۹۲. اقتصاد مقاومتی راهکاری برای بهبود وضعیت درآمد شهرداری ها، فصلنامه اقتصاد شهر، شماره ۲۰، زمستان ۹۲.
- حسین زاده، بحرینی، محمد حسین، ۱۳۹۲، مشکوه اقتصادی مقاومتی راهکاری برای توسعه، شماره ۱۱۸.
- شاهمرادی، اصغر و صارمی، مهدی، ۱۳۹۱، تحقیقات اقتصادی سیاست های پولی بهینه و هدف گذاری تورم در ایران، شماره ۱۰۳.
- عسگری، علی، ۱۳۹۱، راهکار در اقتصاد مقاومتی، روزنامه جام جام آنلاین.
- قادری، جعفر، ۱۳۹۱، مولفه های اقتصاد مقاومتی برگرفته از ۴۰۱۲ http://bohran.ir/Nsite_full_story/news/ID
- قوم، عبدالعلی، ۱۳۸۸، روابط بین الملل (نظریه ها و رویکردها)، تهران انتشارات سمت.
- مرزبان، حسین، فراهانی، مهدی، زندیان، ندا، ۱۳۹۳، رشد اقتصادی در مسیر اقتصاد مقاومتی، بیست و سومین همایش سالانه سیاست های پولی و ارزی، تهران، پنجم و ششم خرداد ماه.

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

ممبینی، یعقوب، رمضانپور، اسماعیل، مرادی، محمود، ۱۳۹۲، اقتصاد مقاومتی راهکارهای عبور از تحریم ها مطالعه موردی جمهوری اسلامی ایران، کنفرانس بین المللی اقتصاد در شرایط تحریم، مازندران، بابلسر، ۳۱ شهریور. میر معزی، سید حسن، ۱۳۹۱، اقتصاد مقاومتی و ملزومات آن، فصلنامه اقتصاد اسلامی، شماره ۴۷. میر معزی، سید حسن، ۱۳۹۰، "نظام اقتصادی اسلامی مبانی (اهداف، اصول راهبردی و اخلاق)" تهران پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه ی اسلامی.

نقش استعداد های ملی در توسعه اقتصاد مقاومتی با رویکرد اقتصاد دانش بنیان

*محمد کاظم باقری

امین بهاری سعدی

کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی بین الملل

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت اجرایی

مدیر عامل شرکت خصوصی^۱

eftekhsanaat@gmail.com

چکیده :

جریان اقتصاد تهاجمی غرب علیه اقتصاد ایران از طریق کالاهای مصرفی و سوق دادن سرمایه گذاری به این بخش قبل از هر چیز به اقتصاد ملی آسیب می رساند. این چالش در سیاست های گذشته و در راس آن وابستگی به درآمدهای ناشی از فروش نفت خام ریشه دارد که در طراحی الگوی اقتصاد مقاومتی همه این موارد باید مد نظر قرار بگیرد. از اینرو باید گفت اقتصاد مقاومتی یک نظام اقتصادی بسته نیست. بنابر این بحث "مقاومت و بهره گیری از استعدادهای ملی" در جهت رفع موانع پیشرفت و کوشش در مسیر حرکت و پیشرفت تعریف می شود. روش مطالعه در این پژوهش به روش اسنادی و مطالعه کتابخانه ای می باشد. در این پژوهش با مطالعه منابع مکتوب و سایر منابع قابل استناد اطلاعات بدست آمده تحلیل شده و نتایج آن استخراج شده است. آنچه از این تحقیق استنباط می شود استفاده و بهره گیری از استعداد های ملی نظیر نفت، گاز، موقعیت

^۱ شرکت فنی مهندسی افتخار صنعت شیراز

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

ژئوپلیتیکی، دانش هسته ای فناوری نانو و به کار گیری و صنعتی شدن این استعداد ها تاثی بسزایی در توسعه اقتصاد مقاومتی دارد و اصلی ترین شاخص در راستای اقتصاد مقاومتی با رویکرد اقتصاد دانش بنیان به کار گیری همین استعدادهای ملی و علمی سازی آنهاست.

واژگان کلیدی: اقتصاد مقاومتی، استعدادهای ملی، اقتصاد دانش بنیان، توسعه اقتصادی

مقدمه:

از نگاه کارشناسانه باید گفت مبانی اقتصاد مقاومتی از یک سو ساز و کار غلبه بر محدودیت های اقتصادی دشمن را فراهم می سازد و از سوی دیگر راهی برای شکستن بن بست های اقتصادی است. در این راستا یکی از ابعاد مهم اقتصاد مقاومتی تمرکز بر نوآوری، کارآفرینی و ریسک پذیری اقتصادی با توجه به کاربرد صحیح سرمایه است. با چنین رویکردی است که دقیقاً اقتصاد مقاومتی به عنوان یک فرصت مطرح است؛ چرا که مبتنی بر اغتنام فرصت سرمایه گذاری برای تولید داخل و کاهش وابستگی است و کشاورزی در ایران نیز در این چارچوب از ظرفیت های قابل توجهی برخوردار است.

یکی از وجوه اقتصاد مقاومتی، تکیه بر ظرفیت های داخلی، تولید و مصرف کالای داخلی است. فهم و شناخت دقیق این امر، ما را به دیگر ابعاد اقتصاد مقاومتی رهنمون می سازد. شناخت تجربه ی تکیه بر منابع و استعدادهای داخلی به خوبی قادر است ما را در موضوع بیان شده هدایت کرده، نقاط قوت ما را نشان دهد و مانع از ارتکاب خطاهای پیشین شود. اقتصاد مقاومتی بُعد سلبی ای نیز دارد و آن رویکرد مقاومتی در قبال تولیدات خارجی است. اینکه نباید به تولیدات خارجی وابسته بود. با توجه به مطالب فوق، اقتصاد مقاومتی دو جنبه ی ایجابی و سلبی دارد. در رویکرد ایجابی، توجه به منابع، ظرفیت ها و تولید داخلی مورد نظر است و در جنبه ی سلبی، باید توجه داشت که از ظرفیت ها و تولیدات خارجی، که نمونه ی داخلی دارند، فاصله گرفت و وابستگی ای نسبت به آنها وجود نداشته باشد.

در این پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال هستیم که نقش استعدادهای ملی در توسعه اقتصاد مقاومتی چیست؟

پیشینه تحقیق

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

با توجه به منویات مقام معظم رهبری بحمد ا... درباره ی اقتصاد مقاومتی تحقیق ها ، پژوهش ها و مقالات متعددی وجود دارد که برخی از آنان به میزان کمی مرتبط با موضوع بحث می باشد که می توان به عنوان نمونه از :

تبیین نقش و جایگاه شرکت های دانش بنیان در توسعه اقتصاد مقاومتی - (نویسنده: مجتبی جباری پور هریس دانشجوی دکتری مدیریت و پژوهشگر) که در آن به تبیین اقتصاد مقاومتی و اقتصاد دانش بنیان پرداخته است.

اقتصاد مقاومتی، اقتصاد پیش روی جمهوری اسلامی ایران

" اقتصاد مقاومتی؛ راهبرد تبدیل تهدید به فرصت " (نویسنده مجتبی صالحی فر (کارشناس مسائل سیاسی و مسئول معاونت سیاسی سپاه ناحیه شهرستان شهرکرد) که به مسایلی همچون اصلاح نظام آموزشی، تقویت بخش خصوصی، دیده بانی اقتصادی و نگاهی به تحریم ها پرداخته است

«اقتصاد مقاومتی» با سه رویکرد: دانش، تلاش جهادگونه و مصرف هدفمند از تولید داخلی نویسنده فرامرز طهماسبی - کارشناس ارشد علوم قرآن و حدیث

اقتصاد وقاومتی و راهبرد مناسب حمایت از تولید ملی نویسنده فاطمه سرخه دهی دانشجوی دکتری اقتصاد توسعه و برنامه ریزی

و... نام برد

که متأسفانه هیچ کدام به طور کلی مرتبط با موضوع این مقاله نبوده و هر کدام به طور جزئی و مقطعی اشاره به منابع و استعداد های داخلی و نقش آنان در تحقق و توسعه اقتصاد مقاومتی داشته اند.

مبانی نظری تحقیق

اقتصاددانان در تعریف اقتصاد مقاومتی می گویند؛ "اقتصاد مقاومتی" در رویارویی و تقابل با اقتصاد وابسته و مصرف کننده قرار می گیرد، منفعل نیست؛ در مقابل اهداف اقتصادی سلطه ایستادگی می کند، و سعی در تغییر ساختارهای اقتصادی موجود و بومی سازی آن براساس جهان بینی و اهداف آینده دارد.

به عبارتی دیگر؛ اقتصاد مقاومتی یعنی تشخیص حوزه های فشار و متعاقباً تلاش برای کنترل و بی اثر کردن آنها و در شرایط آرمانی تلاش برای تبدیل این فشارها به فرصت است.

بهائش ملی اقتصاد مقاومتی "جالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

در عصر حاضر، اصطلاح اقتصاد دانش بنیان، که توسط OECD مورد تأکید خاص در استراتژی توسعه‌ی ملل قرار گرفته است، گویای تأکید بر نقش دانش و فناوری در جریان توسعه‌ی اقتصادی است. از این رو، می‌توان گفت در اقتصاد دانش بنیان، به دانش از نظر کیفی و کمی بااهمیت تر از گذشته نگریسته می‌شود. طبق تعریف این سازمان، اقتصاد دانش بنیان اقتصادی است که مستقیماً بر مبنای تولید، توزیع و مصرف دانش و اطلاعات قرار گرفته باشد.

نکته‌ای که باید همواره در نظر داشت این است که برای دستیابی به اقتصاد دانش بنیان، فقط تولید و توزیع اطلاعات و پرداختن به آموزش و پژوهش کافی نیست، بلکه نکته‌ی مهم به کارگیری آن‌ها در استفاده از منابع اقتصادی به صورت مستمر و پایدار است. به عبارت دیگر، کاربردی کردن دانش و استفاده‌ی مؤثرتر از آن در گسترش ظرفیت‌ها و ارتقای درجه‌ی بهره‌برداری از منابع است که تحقق یک اقتصاد دانش بنیان را ممکن می‌سازد که نقش شرکت‌های دانش بنیان در این زمینه بسیار حائز اهمیت است.

تاریخچه

در غزه

اصطلاح اقتصاد مقاومتی اولین بار در سال ۲۰۰۵ پس از محاصره غزه توسط اسرائیل که مواد غذایی و نهاده‌های اولیه برای تولید و پیشرفت اقتصادی را نیز شامل می‌شد و ناتوانی غزه در صادرات، امکان صادرات و کشت بسیاری از محصولات کشاورزی از جمله توت فرنگی را کاهش داده بود مورد استفاده قرار گرفت و ضوابط و معیارهای حاکم بر مفهوم اقتصاد مقاومتی شناسایی گردید.

در ایران

پس از تشدید تحریمها علیه ایران در سالهای اخیر این شیوه توسط حکومت ایران ترویج می‌شود و در اقتصاد مقاومتی هدف استفاده از توان داخلی و مقاومت در مقابل تحریمها با ایجاد کمترین بحران است.

شرکت اسلامی، نام شرکتی تجاری است که توسط علما و تجار پایه‌گذاری گردید تا در جریان نهضت تحریم تنباکو، به خودکفایی ملی واستغنا از خارج پردازد. در ابتدا کار اصلی شرکت دادوستد منسوجات اصفهان و داخله‌ی ایران و تهیه‌ی مقدمات تأسیس کارخانه‌ی ریسمن‌ریسی بود. پس از قیام تنباکو، دو مجتهد اصفهانی، حاج آقا نورالله و آقا نجفی به این فکر

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

افتادند که علاوه بر نفی کالاها و منسوجات خارجی، می‌توان امکانات داخلی را جهت تولید کالای داخلی بسیج نموده و با ابتکار ایرانی به تولید منسوجات پرداخت و ملت را برای حمایت از آن تشویق کرد و از این طریق، تحریم کالاهای بیگانه را تحقق بخشید.

این عمل در زمانی رخ داد که معامله‌ی کالای فرنگی، اساس تجارت را شکل می‌داد و متأثر از نفوذ اقتصادی، نفوذ فرهنگی و سیاسی فرنگیان نیز ایجاد شده بود. در واقع تأسیس شرکت اسلامی در ادامه‌ی نهضت علما در نهضت تحریم تنباکو قابل درک است که از جنبه‌ی سلبی تحریم کالای خارجی، به سوی رویکرد ایجابی تولید و مصرف کالای ایرانی حرکت کرد.

نکته‌ی حائز اهمیت در تأسیس شرکت اسلامی، پیش‌قدمی علماء در این حرکت است. آقا نجفی (شیخ محمد تقی) و حاج آقا نورالله در تکوین و تداوم این شرکت نقش اساسی داشتند. دغدغه‌ی آغازین کار از نیمه‌ی اول سال ۱۳۱۶ هجری قمری و در خطبه‌های مرحوم آقا نجفی در مسجد جامع سلطانی در اصفهان آغاز شد. آنجا که ایشان از مردم خواستند به مصرف کالای داخلی و خودداری از مصرف کالای خارجی روی آورند. در ادامه تأثیر حجت‌الاسلام آقا نجفی در اجرای این اقدام چنان است که روزنامه‌ی «ثریا» ایشان را سرآغاز تاریخ ترقی ایران معرفی می‌کند. اگرچه فعالیت شرکت اسلامی در ابتدا معطوف به صنعت نساجی بود، اما نیازهای متنوع مردم و اقبال عمومی ایشان به این شرکت باعث شد فعالیت شرکت وارد بخش‌های دیگر از جمله ایجاد مدرسه، بیمارستان و حتی راه‌آهن شود. حاج آقا نورالله با تأسیس بیمارستان، گامی دیگر در راستای خودکفایی ایرانیان در اصفهان برداشتند. به بیان دیگر، اقدامات و فعالیت‌های شرکت اسلامی صرفاً در صنعت نساجی خلاصه نمی‌شد، بلکه حاج آقا نورالله جنبه‌های اقتصادی و در ادامه، جنبه‌های فرهنگی دیگری را نیز به فعالیت‌های شرکت اضافه کردند. فعالیت‌های شرکت اسلامی چنان وسعت گرفت و چنان تأثیرگذار افتاد که رسانه‌های داخلی و خارجی به بازتاب فعالیت‌های آن پرداختند. اشاره شد که روزنامه‌های «جبل‌المتین»، «ثریا» و «حکمت» مدام فعالیت‌های این شرکت را رصد می‌کردند. روزنامه‌ی «الهیال» چاپ مصر گزارشی از فعالیت شرکت اسلامی چاپ نمود و از حاج آقا نورالله تجلیل نمود. کالاهای شرکت اسلامی با حجم زیادی به مناطق مختلف صادر می‌شد؛ تا جایی که در هر منطقه، شخصی عهده‌دار امور مربوط به خرید و فروش کالاهای شرکت بود و وکالت آن را برعهده داشت. نمایندگی شرکت در باکو با حاج زین‌العابدین تقی‌اف بود. در بمبئی حاجی سلطانعلی شوشتری، در مصر آمیرزا محمدجواد مشکی و علی محمدخان کاشانی نماینده‌ی بودند. در مسکو نیز آمیرزا نعمت‌الله کاظم و حاجی سید حسن افندی تجار اصفهانی بودند. تأثیرگذاری شرکت اسلامی چنان کارگر افتاد که وزارت خارجه‌ی انگلستان در پی خلل در امور آن بود.

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

شرکت اسلامیة اگرچه خوش درخشید و در بُعد مقاومتی توان قابل توجهی از نیروی جریان اسلامی را نشان داد، اما در ادامه، کینه‌ی دولت استعماری انگلیس حرکت آن را متوقف کرد. گفته شد که وزارت خارجه‌ی انگلستان در پی خلل در امور شرکت بود. نامه‌نگاری‌های وزارت خارجه‌ی انگلستان با دولت‌هایی که شرکت اسلامیة در آنجا فعالیت داشت تا حدودی در کنترل و کاهش اقدامات تجاری شرکت دخیل بود.

توضیح فوق یکی از تجربه‌های تأثیرگذار اقتصاد مقاومتی ایرانیان را نشان می‌دهد. شرکت اسلامیة فعالیت‌های گسترده و در عین حال تأثیرگذاری را در بُعد اقتصادی انجام داد. اگر چنین تجربه‌ای در ۱۲۰ سال پیش حاصل شده است، قطعاً در شرایط کنونی ایجاد اقتصادی قوی، تأثیرگذار و متکی به توان بومی دور از دسترس نیست.

نقش صنعت فولاد در اقتصاد مقاومتی:

امروزه، صنعت فولاد نقش بسیار مهمی در توسعه اقتصادی کشورها دارد، به طوری که می‌توان پیشرفت و توسعه در این صنعت را یکی از معیارها و شاخص‌های اصلی صنعتی شدن جوامع در نظر گرفت. در حال حاضر، حدود ۶۷ کشور در زمینه تولید فولاد و محصولات فولادی در جهان فعال هستند. هرچند تولید فولاد در سال‌های بین ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۰ به دلیل عواملی چون؛ آشفته‌گی‌های مالی در منطقه یورو، تقاضای ضعیف بخش خصوصی در آمریکا و حوادث خاورمیانه، دستخوش تحولات اقتصادی و به چالش کشیده شدن فعالیت جهانی گردیده و نتیجه آن کاهش تولید در این بخش بود، ولی در سال ۲۰۱۱ این روند تا حدودی بهبود یافت و براساس گزارش‌های ارایه شده از سوی انجمن جهانی فولاد، در سال ۲۰۱۱ میلادی، از بین ۶۷ کشور تولیدکننده، به ترتیب کشورهای چین، ژاپن و آمریکا در تولید فولاد، موفق به کسب مقام اول تا مقام سوم شده‌اند. بعد از این سه کشور، کشورهای روسیه، هند، کره جنوبی، آلمان، اوکراین، برزیل و ترکیه به ترتیب، رتبه‌های چهارم تا دهم را به خود اختصاص داده‌اند. در این بین ایران نیز در سطح جهان در رتبه هفدهم جدول تولیدکنندگان فولاد قرار گرفت. البته با بررسی آمارهای ارایه شده از سوی انجمن جهانی فولاد، برخی از کشورهای تولیدکننده نظیر: نروژ، ازبکستان، اکوادور، مراکش، ایران، عربستان سعودی، چین، هند و ژلاند نو در این بازه زمانی افزایش تولید فولاد را تجربه کردند. در بین کشورهای یاد شده، چین، ایران و هند جزو بزرگ‌ترین تولیدکنندگان فولاد خام در جهان به شمار می‌روند. کشف تعداد زیادی از اشیاء فرسوده آهنی نظیر: تیغه‌های خنجر، چاقو و داس در مناطق مختلف ایران، حاکی از رواج و رونق دانش فنی آهن و فلز در ایران باستان است. اما افزایش سرعت تحولات در حوزه تکنولوژی تولید فولاد در کشورهای صنعتی و نیاز روزافزون به محصولات فولادی و ایجاد یک کارخانه ذوب آهن به عنوان مادر صنایع، از سه قرن اخیر یعنی از دوران

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "جانشها، واقعتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

حکومت قاجاریه در ایران یک آرمان ملی تلقی شد. تولید محصولات فولادی به روش های جدید و به شکل امروزی، در قرن ۱۹ میلادی شروع شد و تا به امروز نیز ادامه داشته است. با توسعه تکنولوژی در این عصر که عصر انقلاب صنعتی نامیده می شد، کاربردهای جدیدی جهت استفاده از آهن و فولاد در بخش های مختلف نظیر راه آهن، صنایع اتومبیل سازی، صنعت هواپیماسازی، صنعت کشتیرانی و سایر بخش ها به وجود آمد که تا به امروز نیز این تحول به صورت چشمگیر مشاهده می شود و نه تنها دامنه کاربرد آن روز به روز گسترش یافته، بلکه تنوع عظیمی در کاربرد فولاد ایجاد کرده است.

درک اهمیت این پویایی در رشد و توسعه اقتصاد ایران کافی است تا بتوان به اهداف جهت گیری تحریم ها ضد ایران پی برد در واقع باید گفت از دید دشمنان؛ پایداری ملت ایران در مقابل تهدیدها و فشار نظامی امری اثبات شده است اما در مورد اقتصاد باور آنها این است که ضعیفترین حلقه مقاومت ملت و نظام؛ حلقه اقتصاد است و به همین دلیل مقام معظم رهبری می گویند؛ دشمن تنها از این طریق می تواند وارد شود و زحمات خود را برای این کار نیز می کشد. شادمانی امریکا و غرب از اینکه تحریم ها توانسته است تولید در بخشهای صنعتی و مبادلات تجاری ایران را سطح قابل توجهی کاهش دهد؛ حاکی از سرمایه گذاری دشمنان بر روی اقتصاد ایران است و از همین دیدگاه است که بحث اقتصاد "مقاومتی" درست نقطه مقابل این توطئه قرار می گیرد.

صنعت نفت و گاز و جایگاه آن در اقتصاد مقاومتی جایگاهی که صنعت نفت ایران از آن برخوردار است چشم انداز این صنعت را از اهمیت بسیاری برخوردار کرده است به طوری که در این رابطه اهداف گوناگونی برای آن در نظر گرفته شده است. دستیابی به جایگاه اول منطقه به لحاظ ظرفیت پالایشی به منظور ایجاد بالاترین ارزش افزوده از منابع هیدروکربوری کشور، دستیابی به جایگاه اول منطقه از لحاظ ارزش تولید مواد و کالاهای پتروشیمیایی به منظور ایجاد بالاترین ارزش افزوده از منابع هیدروکربوری کشور و نیل به جایگاه اول فناوری نفت و گاز در منطقه از جمله این اهداف است.

تحقق این اهداف؛ مستلزم صیانت از منابع نفت و گاز؛ توسعه و تقویت صنایع مکمل فعالیت های بالادستی نفت و گاز؛ خوداتکایی در صنایع بالادستی نفت و گاز؛ جذب، تولید و انتقال دانش فنی و بهره گیری هر چه بهتر از ویژگی های ژئوپلیتیک ایران در منطقه در جهت به حداکثر رساندن منافع اقتصادی ناشی از تجارت نفت خام و سایر مشتقات نفتی از برنامه های چشم انداز نفت و گاز ایران است.

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

در این راستا با توجه به جهت گیری تحریم ها موضوع ؛ جایگزینی صادرات فرآورده های نفت و گاز به جای صدور نفت خام و گاز طبیعی ؛ همچنین تولید محصولات جانبی از گاز با ارزش افزوده بالاتر نظیر استحصال اتان، گاز مایع، DME و تبدیل به فرآورده های نفتی با ارزش (GTL) از اولویت این بخش از اقتصاد ایران است که جهت گیری آنها عمدتاً معطوف به اقتصاد مقاومتی است. اقتصاد ایران در سالهای اخیر حرکت پرشتابی در جهت کاهش وابستگی به صادرات نفت داشته است بطوریکه در حال حاضر صادرات غیر نفتی ایران به بیش از چهل میلیارد دلار در سال رسیده است که بخشی این صادرات از محل تبدیل نفت خام به محصولات با ارزش افزوده در صنایع پتروشیمی حاصل شده است. تجربه نشان داده است صادرات محصولات با ارزش افزوده پتروشیمی به بازارهای جهانی منجر به ایجاد درآمد ارزی به مراتب از صادرات گاز تمام می شود و در حال حاضر پتروشیمی ایران به اکثر بازارهای جهانی صادر می شود و خریداران بسیاری دارد. البته نباید فراموش کرد که نفت به عنوان کالای سرمایه ای و به عنوان دارایی بین نسلی از قابلیت تبدیل شدن به منابع ثروت حاصل از صادرات نفت خام برخوردار است. در این زمینه منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس، یکی از بزرگ ترین مناطق ویژه اقتصادی انرژی صنایع نفت، گاز و پتروشیمی در جهان است که در سال ۱۹۸۸ تاسیس شد. این منطقه متشکل از سه منطقه عملیاتی پارس یک (پارس جنوبی)؛ منطقه پارس دو (کنگان) و منطقه پارس سه (پارس شمالی) است. فراهم آوردن شرایط ضروری برای بهره گیری از مزیت های نسبی در حوزه صنایع نفت، گاز و پتروشیمی، ایجاد زیرساخت های لازم برای جلب و تشویق سرمایه گذاری های داخلی و خارجی در زمینه صنایع پایین دستی پتروشیمی، صنایع مختلط، صنایع نیمه سنگین و بهره گیری از صنایع بالادستی گاز و پتروشیمی به منظور ایجاد ارزش افزوده، از جمله اهداف این منطقه بزرگ انرژی است. تولید مقادیر قابل توجهی گاز اتان، گاز مایع، میعانات گازی، گوگرد، همچنین گاز طبیعی از میدان عظیم گازی پارس جنوبی به وسیله پالایشگاه های احداث شده در منطقه ویژه پارس به عنوان یکی از پتانسیل های رشد و توسعه صنایع پتروشیمی در کشور عمل می کند؛ همچنین سایتی برای احداث صنایع پایین دست پتروشیمی تخصیص یافته است. در این مجتمع عظیم با تزریق گاز به صنایع پتروشیمی و سرمایه گذاری در پالایشگاه ها علاوه بر ایجاد اشتغال پایدار و صادرات می توان به توسعه اقتصاد کشور حتی شتاب بخشید. این ظرفیت های بزرگ نشان می دهد که اقتصاد ایران بویژه در بخش نفت و گاز از پتانسیل های لازم برای نمود دادن به اقتصاد مقاومتی برخوردار است.

در این باره رهبر معظم انقلاب در فرازی از بیاناتشان در خصوص موضوع اقتصاد و نفت بر این نکته تاکید کردند که تولید ثروت از طریق منابع تمام شدنی همچون نفت ؛ خود فریبی است و افزودند: خام فروشی دامی است که میراث سال های متمادی قبل از انقلاب است و متأسفانه کشور گرفتار آن شده است و باید تلاش شود که ملت ایران از این تله نجات پیدا

بهائش ملی اقتصاد مقاومتی "جانشها، واقعتهها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

کند. ایشان رسیدن به باور و موقعیت بستن اختیاری در چاههای نفت و توقف خام فروشی مواد خام و معدنی را بسیار مهم ارزیابی و تأکید کردند: رسیدن به این شرایط، با تکیه بر علم و از طریق شرکت های دانش بنیان امکان پذیر است.

در حال حاضر عرصه اقتصادی، عرصه جنگی تمام عیار و البته نابرابر است. لذا موفقیت در این عرصه نیازمند روحیه جهادی و اقدام جهاد گونه است. تحریم ها در واقع مصداق تهدید است بنابراین تبدیل تهدید به فرصت، کاری دشوار؛ اما شدنی است. اهتمام به تولید و افزایش کمی و کیفی محصولات استراتژیک نیز بخش مهمی از الزامات اقتصاد پویا و مقاومتی است.

موقعیت ژئوپلیتیکی ایران و نقش آن در اقتصاد مقاومتی :

اما در بحث انرژی وجود منابع؛ یکسوی معادله است و طرف دیگر آن بحث انتقال امن و مطمئن و ارزان انرژی است. از این دیدگاه؛ ایران با قرار گرفتن در جنوب غربی آسیا، و برخورداری از یک موقعیت ممتاز ژئواستراتژیک برای تأمین انرژی دیگر کشورها و جایگاه استراتژیک و ژئواکونومیک به طور شاخصی در کانون توجه جهانی قرار گرفته است. از دید کارشناسان، ایران به دلیل برخورداری از پتانسیل هایی از قبیل موقعیت ممتاز ژئوپلیتیک، و نزدیکی جغرافیایی به دریاهای آزاد و تنگه استراتژیک هرمز، دارای یک جایگاه انحصاری در تأمین و انتقال نفت و گاز کشورهای آسیایی در مقایسه با دیگر کشورهای رقیب یعنی ترکمنستان، قطر و روسیه است و با توجه به این متغیرها یک بازیگر کلیدی منطقه ای محسوب می شود. ایران با توجه به موقعیت ترانزیتی ناشی از برتری های ژئوپلیتیکی، و قرار گرفتن در چهارراه بین المللی، حائز اهمیت است و این چهار راه آفریقا را به آسیا و آسیا را به اروپا متصل می کند. افزون بر این؛ ایران با آب های آزاد مرتبط است و دارای موقعیتی است که دسترسی کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز را به آب های آزاد میسر می کند و قادر است در مقولاتی مانند سوآپ یا انتقال نفت و گاز، سوخت تولید کنندگان آسیای مرکزی برای کشورهای نظیر افغانستان و پاکستان نقش مهمی را به عهده بگیرد. لذا از نگاه کارشناسان؛ ایران به عنوان مهمترین کشور حوزه خلیج فارس و به عنوان یکی از بازیگران اصلی و کلیدی در وقایع مهم انرژی منطقه ای شناخته می شود. از اینرو ایران علاوه بر اعتبار ژئوپلیتیکی دارای ارزش و قابلیت های منحصر به فردی در زمینه ژئواکونومی نیز می باشد. بنابراین؛ پیوند ژئوپلیتیک و ژئواکونومیک ایران در دریای خزر و آسیای مرکزی با موقعیت آن در خلیج فارس که کنترل بیش از نیمی از این منطقه را در دست دارد؛ در کنار هم عامل بزرگی است که ضریب نقش آفرینی ایران را برغم خواست غرب در بخش انرژی و ارتباطات تجاری افزایش می دهد / بنابراین فشارها اقتصادی بر ایران به نحو قابل ملاحظه ای به طرف های مقابل باز می گردد. از دیگر قابلیت های ژئواکونومیک ایران می توان به نیاز روزافزون کشورهای در حال توسعه شرق آسیا نیز اشاره نمود. ایران تنها کشوری است که با توجه به موقعیت خاص

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

ژئوپلیتیکی و همچنین منابع انرژی فراوانش می تواند پاسخگوی نیاز این کشورها باشد. موقعیت خاص ژئوپلیتیکی ایران به گونه ای است که ایران کوتاهترین، ارزانترین و امن ترین راه می باشد. ضمن آنکه با عبور لوله های نفت و گاز از خاک ایران، منجر به گسترده تر شدن همکاری های ژئواکونومیک ایران با جمهوری های آسیای مرکزی و قفقاز می شود و همکاری های بخش انرژی، همکاری های اقتصادی را به دنبال دارد که نهایتاً منجر به یکپارچگی ژئوپلیتیکی ایران با حوزه خزر خواهد شد. از اینرو جایگاه استثنایی و جایگزین ناپذیر ایران علیرغم میل امریکا؛ نقش محوری ایران را در تدوین استراتژی منظومه های قدرت در قرن ۲۱ تثبیت کرده است. ایران در منطقه خلیج فارس و دریای عمان بیش از ۲۰۰۰ کیلومتر ساحل مناسب عملیاتی و شمار زیادی جزایر استراتژیک در اختیار دارد و در شمال با دومین منبع نفت و گاز جهان هم مرز است. ایران همچنین با دارا بودن حدود ۱۷ درصد از ذخایر گازی جهان، بزرگترین بازار بالقوه صادرات گاز است و بازار اتحادیه اروپایی نمی تواند این جایگاه را نادیده بگیرد. براساس پیش بینی های بعمل آمده میزان مصرف گاز طبیعی در کشورهای عضو این اتحادیه به ۷۲۵ میلیارد متر مکعب در سال ۲۰۲۵ خواهد رسید و این در حالی است که اعضای اتحادیه اروپا تنها ۲ درصد از منابع گاز طبیعی جهان را در اختیار دارند و بیش از ۱۶ درصد گاز مصرفی جهان به آنها اختصاص دارد. بنابر این؛ بازیگری ایران در منطقه چند وجهی است. بگونه ای که ایران از یکسو قادر به ایجاد پیوندهای اقتصادی - سیاسی و حفظ و تقویت آنها در عرصه منطقه ای است و از سوی دیگر به عنوان یکی از دارندگان منابع عظیم و پایدار نفت و گاز خاورمیانه، و تسهیل گرد عرصه پوشش های انرژی از امتیاز های بزرگی در قلمرو خاورمیانه دارد برخوردار است. این ویژگی ها در مجموع ایران را از توانایی های قابل توجهی در جهت شکل دادن به اقتصاد مقاومتی برخوردار کرده است به نحویکه ایران می تواند با استفاده از موقعیتی که دارد در مسیر اقتصاد مقاومتی با اطمینان بیشتری گام بردارد.

اقتصاد مقاومتی و صنعت کشاورزی

از دیدگاه توسعه اقتصادی، بخش کشاورزی در فرآیند رشد و توسعه کشور وظایف مهم و اساسی را برعهده دارد. ایران، در گستره سرزمینی خود از تنوع اقلیمی بی نظیری برخوردار است و این ویژگی، بخش کشاورزی ایران را در عرصه اقتصاد و امنیت غذایی از جایگاه تاثیر گذاری برخوردار کرده است. بخش کشاورزی با پتانسیل ها و ظرفیت هایی که دارد، می تواند نقش محوری را در اقتصاد هر کشور داشته باشد. این بخش به لحاظ توانمندی های قابل توجه در منابع و عوامل تولید توانسته است جایگاه مناسبی در اقتصاد کسب کند و همچنین نقش موثری در تولید ناخالص داخلی ایفا نماید. کشاورزی در جریان رشد و توسعه اقتصادی چند وظیفه مهم و اساسی برعهده دارد که از آن جمله می توان به تأمین غذا و امنیت غذایی برای

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

جمعیت رو به رشد؛ عرضه مواد خام مورد نیاز صنعت و کمک به توسعه فعالیت های تولیدی وابسته؛ اشتغال موثر و کارآمد نیروی کار؛ و افزایش صادرات غیرنفتی که از اهداف چشم انداز ۲۰ ساله کشور است، اشاره کرد. بخش کشاورزی ایران از امکانات و توانایی های خوبی برخوردار است که برخی از مهم ترین آنها؛ وجود طبیعت چهارفصل و تنوع آب و هوایی در ایران، وجود امکانات غنی آب و خاک کشاورزی در بسیاری از مناطق کشور و همچنین وجود امکانات مناسب در زمینه منابع طبیعی سبز، آبریزان داخلی و دسترسی به آب های ساحلی و بین المللی، امکان تولید غذا و ایجاد امنیت غذایی برای حداقل سه برابر جمعیت فعلی کشور است. علاوه بر این؛ وجود ذخایر ژنتیک گیاهی و حیوانی بسیار متنوع و غنی که در برخی موارد در سطح دنیا کم نظیر است بازده سرمایه گذاری ها در کشاورزی ایران را افزایش داده و امکان صدور محصولات کشاورزی را فراهم کرده است. ایران کشوری دارای اقلیم های متنوع است، به طوری که از ۱۴ اقلیم شناخته شده کنونی در جهان ۱۱ اقلیم را داراست. این تنوع آب و هوایی سبب شده است محصولات کشاورزی ایران هم متنوع شوند که طیف گسترده ای از تولیدات از جمله گندم، دانه های روغنی حبوبات، انواع میوه، خرما، برنج، ذرت، چای، و نیشکر را در خود جای داده است.

پویایی در تولیدات کشاورزی و مواد غذایی در کنار تنوع آب و هوایی، سبب شده است تا بعنوان نمونه ایران در تولید ۱۹ میوه رتبه تک رقمی را در جهان بدست آورد. از نظر صادرات نیز؛ محصولات کشاورزی ایران در بخش صادرات جهانی ۱۰ محصول ایران دارای رتبه های اول تا دهم است.

نمونه :

بر اساس گزارش فائو، جمهوری اسلامی ایران که در سال ۱۹۷۸ کمتر از ۵ میلیون و ۶۶۰ هزار تن گندم تولید می کرد و یکی از بزرگترین واردکنندگان گندم در جهان بود، با اجرای طرح افزایش تولید گندم، تولید این محصول در ایران در سال ۲۰۱۰ به بیش از ۱۴.۵ میلیون تن رسید. البته تولید غلات و سایر محصولات کشاورزی بر حسب شرایط آب و هوایی و زمین های زراعی متغیر است. به همین علت منحنی تولید این محصولات در همه کشورها متغیر است که این به معنای وابستگی صرف یک کشور در محصولات کشاورزی و غذایی نیست. در زمینه تولید برخی محصولات مهم دیگر مثل برنج، دانه آفتابگردان، گوشت و لبنیات نیز ایران رتبه بیشتر از ۲۰ را در جهان بدست آورده است. بر اساس پیش بینی های بعمل بر مبنای ظرفیت های تولید، انتظار می رود سطح صادرات محصولات کشاورزی ایران در برنامه پنجم توسعه با استفاده از علوم و فناوری های نوین در بخش کشاورزی و افزایش سطح خوداتکایی در تولیدات کشاورزی به بیش از ۴ میلیارد دلار در سال افزایش یابد.

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

به اعتقاد کارشناسان؛ امنیت غذایی یکی از مقوله‌های اقتدار و امنیت ملی است که در گرو کشاورزی پایدار است، از اینرو تکیه بر استعدادهای کشاورزی بعنوان نیروی پیش برنده یکی از ارکان اصلی در اقتصاد مقاومتی و در چشم انداز آینده اقتصاد ایران از شاخص‌های توسعه پایدار محسوب می‌شود. در مجموع می‌توان گفت کشاورزی به عنوان کهن‌ترین فعالیت تولیدی، بخش اصلی اقتصاد همه کشورهای جهان از سالیان گذشته تاکنون بوده است. امروزه نیز بخش کشاورزی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه بخش غالب اقتصاد ملی به شمار می‌رود، به طوری که رشد و توسعه اقتصادی این کشورها ارتباط بسیار تنگاتنگی با توسعه بخش کشاورزی آنها دارد. به عبارتی دیگر توسعه کشاورزی در چارچوب توسعه ملی کشور مورد بحث قرار می‌گیرد.

به طور کلی از دیدگاه توسعه اقتصادی، نقش کشاورزی به دلیل کمک آن به پیشبرد جریان رشد و توسعه نمایان تر است. البته توسعه بخش کشاورزی با تمامی ویژگی‌ها و پیچیدگی‌های مترتب به آن فرآیندی نیست که در کوتاه مدت و بدون تدوین و اجرای برنامه‌های اصولی و صحیح محقق شود. این مهم در مورد توسعه سایر بخشهای اقتصادی نیز صادق است.

توسعه و تکامل چرخه انرژی هسته‌ای و اقتصاد مقاومتی

بی تردید؛ عرصه اقتصادی، عرصه نبردی تمام عیار و البته نابرابر است. لذا موفقیت در این عرصه سخت و طولانی و البته نیازمند پیشرفت در فناوری‌های استراتژیک است و یکی از این عرصه‌های کلیدی ورود به دنیای فناوری‌های نوین؛ پیشرفت در دانش هسته‌ای است. تولید کیک زرد از جمله دستاوردهای محققان و متخصصان هسته‌ای ایران بوده است. کیک زرد یا Yellowcake که به نام اورانیا (Urania) هم شناخته می‌شود در واقع خاک معدنی اورانیوم است که پس از گذراندن مراحل تصفیه و پردازشهای لازم از سنگ معدنی آن تهیه می‌شود. کیک زرد عموماً برای تهیه سوخت رآکتورهای هسته‌ای به کار برده می‌شود. در واقع این ماده پس از پردازش به UO_2 تبدیل و برای استفاده در میله‌های سوختی به کار می‌رود. سوخت هسته‌ای با غنای ۲۰ درصد در مجتمع سوخت رآکتورهای هسته‌ای اصفهان تولید و پس از طراحی فنی و رعایت استانداردهای ایمنی تحت نظر کارشناسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی برای بهره‌برداری به رآکتور تهران منتقل شد. این رآکتور در زمینه تولید انواع رادیو داروها فعالیت می‌کند که کشورهای دارای سوخت این رآکتور از فروش سوخت آن به ایران خوداری کردند. تولید انواع رادیو داروهای مورد نیاز بیماران نظیر رادیو داروی مولیبدن ۹۹ - تکنسیم ۹۹M بخشی از این دستاورد است. به این ترتیب گام دیگری در تکمیل فرآیند چرخه دانش هسته‌ای، یعنی ساخت سوخت و بارگذاری

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

مجتمع های سوخت در داخل قلب راکتور توسط متخصصان هسته ای کشور برداشته شد. همزمان با این موفقیت ، در سایت نظنز نسل جدید از سانتریفیوژهای تولید داخل ایران به بهره برداری رسید. با نصب و راه اندازی نسل جدید سانتریفیوژهای ساخت داخل، ظرفیت خوراک دهی سانتریفیوژهای نظنز ۳ برابر شد و این سانتریفیوژها هم اکنون به مرحله بهره برداری صنعتی رسیده اند. محققان ایران همچنین با استفاده از فناوری هسته ای در بخشهای تحقیقات علمی و کشاورزی موفق به تولید ارقام اصلاح شده گونه های گیاهی چون گندم مقاوم در مناطق شور ، جو اصلاح شده متحمل به سرما برای کشت در مناطق سرد، پنبه اصلاح شده دارای مقاومت نسبی به بیماری قارچی و بهبود خواص کیفی، ایجاد تیپ های مختلف زودرس و بی دانه نارنگی شدند. ایجاد واحد تولید دی اکسید اورانیوم طبیعی با خلوص هسته ای، دستگاه طیف سنج جرمی چهار قطبی، آغاز عملیات اجرایی استقرار سامانه های پر توده ای 'تولید ایزوتوپ های پایدار در مجتمع آب سنگین اراک'، از نمونه دستاوردهای اخیر ایران در زمینه هسته ای است که ایران اسلامی به آنها دست یافته است. فناوری هسته ای در برگیرنده بسیاری از علوم مهندسی و پایه است و در حال حاضر منحصراً در اختیار تعداد کمی از کشورهای جهان است اهمیت کسب این فناوری در ایجاد جهش علمی در همه زمینه های علمی و صنعتی به خصوص دست یابی به یک اقتصاد سالم و بدون وابستگی است.

نقش مهم و اساسی دانش نانو در تحقق اقتصاد مقاومتی

یکی از عرصه های پیشرفت ایران در فناوری نانو تکنولوژی است . بر اساس رتبه بندی (Nano Statistic) ستاد توسعه فناوری نانو) ایران در رده بندی تعداد مقالات نانو تا سپتامبر ۲۰۱۳ در جایگاه هشتم دنیا قرار گرفت. در این رده بندی چین با ۲۰ هزار و ۴۶۳ مقاله در جایگاه اول و آمریکا با ۱۲ هزار و ۲۳۱ مقاله در رده دوم جهانی قرار گرفته است و ایران با ۲ هزار و ۶۶۳ مقاله رتبه ۸ جهانی را از آن خود کرده است .

ایران در شاخص تعداد اختراعات نانو در سال ۲۰۱۳ رتبه ۳۸ جهانی را کسب کرده است در حالی که در سال های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۱ در جایگاه ۳۰ جهانی قرار داشته است .

ایران از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲ موفق به تولید ۱۶۸ محصول در حوزه فناوری نانو شده است. از این تعداد ۳۶ درصد از محصولات (۶۰ محصول) نمونه آزمایشگاهی آن تولید شده و ۴۷ درصد (۸۰ محصول) وارد بازار شده است. ۱۷ درصد (۲۸ محصول) نیز در حال ورود به بازار است .

از ۱۶۸ محصول نانویی ۲۰ محصول در حوزه نانو ابزار، ۱۷ محصول در زمینه تجهیزات کاربرد غیر مستقیم در نانو، ۵۴ محصول در زمینه نامو مواد و ۳۰ محصول در زمینه محصولات واسطه ای علوم و فناوری نانو است. در حال حاضر ۲۳۹ شرکت دانش

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "جانشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

بنیان در حوزه ی فناوری نانو در ایران فعال هستند. نانو تکنولوژی یک فرایند تولید مولکولی است. این تکنولوژی جدید توانایی آن را دارد که تاثیر اساسی بر کشورهای صنعتی در دهه های آینده بگذارد. نانو تکنولوژی می تواند باعث گسترش فروش سالانه ۳۰۰ میلیارد دلار برای صنعت نیمه هادی ها و ۹۰۰ میلیون دلار برای مدارهای مجتمع، طی ۱۰ تا ۱۵ سال آینده شود. تحقیق در قلمرو نانو تکنولوژی از اواخر دهه ۱۹۵۰ آغاز شد و در دهه ۱۹۹۰ نخستین نتایج چشمگیر از رهگذر این تحقیقات عاید گردید. نانو تکنولوژی، مراقبتهای بهداشتی، طول عمر، کیفیت و تواناییهای جسمی بشر را افزایش خواهد داد. تقریباً نیمی از محصولات دارویی در ۱۰ تا ۱۵ سال آینده متکی به نانو تکنولوژی خواهد بود که این امر، خود ۱۸۰ میلیارد دلار نقدینگی را به گردش در خواهد آورد. کاتالیستهای نانو ساختاری در صنایع پتروشیمی نیز دارای کاربردهای فراوانی هستند که پیش بینی شده است این دانش، سالانه ۱۰۰ میلیارد دلار را طی ۱۰ تا ۱۵ سال آینده تحت تاثیر قرار دهد. نانو تکنولوژی همچنین موجب توسعه محصولات کشاورزی برای یک جمعیت عظیم خواهد شد و راههای اقتصادی تری را برای نمک زدایی آب و بهینه سازی راههای استفاده از منابع انرژیهای تجدید پذیر همچون انرژی خورشیدی ارائه کند. مطالعات نشان می دهد در طی ۱۰ تا ۱۵ سال آینده، روشنایی حاصل از پیشرفت نانو تکنولوژی، مصرف جهانی انرژی را تا ۱۰ درصد کاهش داده، باعث صرفه جویی سالانه ۱۰۰ میلیارد دلار و همچنین کاهش آلودگی هوا به میزان ۲۰۰ میلیون تن کربن شود. باید گفت که نانو تکنولوژی یا کاربرد فناوری در مقیاس یک میلیونیم متر، جهان حیرت انگیزی را پیش روی دانشمندان قرار داده است که در تاریخ بشریت نظیری برای آن نمی توان یافت. فناوری نانو همچنین نقش عمده ای در پیشرفت سایر علوم از جمله فیزیک، شیمی، نفت و کشاورزی دارد و این فناوری باعث ایجاد ارتباطات جدید بین علوم شده است. محققان امیدوارند در آینده ای نه چندان دور با استفاده از نانو تکنولوژی موفق شوند امور داخلی هر سلول را تحت کنترل خود در آورند. گام اول در راه بهره گیری از این فناوری شناخت دقیق تر خصوصیات آن و آشنایی با قابلیت های بالقوه ای است که در خود جای داده است. در حال حاضر تعداد اندکی از کشورها برنامه ملی نانو را تدوین کرده اند و یا در حال تدوین هستند و ایران نیز جزء یکی از آن کشورهاست. ایران در عرصه تولید در این فناوری در منطقه و در بین کشورهای اسلامی جایگاه اول و در بین کشورهای دنیا رتبه ۱۴ را به دست آورده است.

نتیجه گیری:

استفاده و بهره گیری از استعداد های ملی نظیر نفت، گاز، موقعیت ژئوپلیتیکی، دانش هسته ای فناوری نانو و به کار گیری و صنعتی شدن این استعداد ها تاثیری بسزایی در توسعه اقتصاد مقاومتی دارد و اصلی ترین شاخص در راستای اقتصاد مقاومتی با رویکرد اقتصاد دانش بنیان به کار گیری همین استعدادهای ملی و علمی سازی آنهاست.

منابع:

بهاش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

جلیلی کامجو، سید پرویز. (۱۳۹۱). چرا اقتصاد مقاومتی یک ضرورت است. قابل دسترسی به <http://borhan.ir>

صدر، سید محمد باقر. (۱۳۵۷). طرح گسترده اقتصاد اسلامی. تهران. انتشارات بدر
عابدینی، وحید. (۱۳۸۶). نگاهی به تاثیر و کارآمدی تحریم های اقتصادی. قابل دسترسی

به <http://www.irdiplomacy.ir>

عسگری، علی. ۱۸. راهکار در اقتصاد مقاومتی. روزنامه جام جم. (دوشنبه ۳ مهر ۱۳۹۱)

نشریه بانک و اقتصاد. شماره ۱۱۱. (بهمن ۱۳۸۹)

نقش اساسی مدیریت مصرف در اقتصاد مقاومتی. سایت اینترنتی <http://www.samamos.com>:

وصالی، ساناز و ترابی، مهرنوش. (۱۳۸۹). اثرات تحریم بانک ها بر اقتصاد و سیستم بانکی

یافته، امیر، هفته نامه خبری - تحلیلی وزارت امور اقتصادی و دارایی سال یازدهم، شماره ۴۰۶ (زمستان ۹۱)

پایگاه اطلاع رسانی و تحلیلی فارس نیوز

<http://www.daneshnamah.com> اقتصاد اسلامی چیست؟

[A Multi Criteria Crop Planning Model Based on the "Resistive Economy"](#)

Faculty of Islamic Studies - Sustainable [Characterizing the Situation in Gaza Strip](#)

Growth and Inclusive Economic Development from an Islamic Perspective

Potential role in national economic development strength approach Knowledge
Based Economy

Abstract :

econometric model designed to resist all these cases should be considered .
Therefore, the strength of the economy is a closed economy . , In fact, the main
objective of economic strength and resistance to achieve a dynamic economy ,
not a passive Economics packs. , Therefore, talk " " resistance debug path
barriers diligence motion and progress is defined.